

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Euroalueen talouspolitiikka 2018 (lisälausunto)”

(COM(2017) 770 final)

(2019/C 62/54)

Esittelijä: **Javier DOZ ORRIT**

Komitean työvaliokunnan päätös	22.5.2018
Oikeusperusta	työjärjestyksen 29 artiklan täytäntöönpanomääräysten A kohta
Vastaava erityisjaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuluvuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	3.10.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	17.10.2018
Täysistunnon numero	538
Äänestystulos	132/1/6
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kannattaa neuvoston suosituksessa esitettyjä tavoitteita ja osaa siihen sisältyvistä ehdotuksista. Komitea on kuitenkin eri mieltä ehdotuksen kanssa siitä, että euroalueen yhteinen finanssipolitiikan viritys olisi neutraali, ja siitä, miten palkkoja koskeva suositus on muotoiltu. ETSK toistaakin huomautukset, jotka se esittää aiemmassa lausunnossaan komission ehdotuksesta neuvoston suositukseksi ⁽¹⁾.

1.2 Euroalueen talouspolitiikkaa olisi suunniteltava talous- ja rahaliiton uudistushankkeen puitteissa. Uudistuksessa on tarkoitus poistaa talous- ja rahaliittoa sen perustamisesta lähtien vaivanneet rakenteelliset ja toiminnalliset puutteet ja panostaa yhdentymisen tiivistämiseen ja demokraattisempaan hallintoon. ETSK ilmaisee huolensa siitä, että uudistushanke on tällä hetkellä pysähdyksissä ja että monet hallitukset ovat haluttomia tekemään kompromisseja ja osa on suhtautumisessaan vihamielisiä, sekä siitä, että poliittinen johtajuus tämän tilanteen ratkaisemiseksi puuttuu.

1.3 ETSK katsoo, että neuvoston suositukset olisi esitettävä osana yleistä talouspoliittista strategiaa, jonka viitekehyksenä ovat Agenda 2030 -toimintaohjelma, kestävän kehityksen tavoitteet ja Pariisin ilmastopimuksen täytäntöönpano. Strategian tulisi valmistaa eurooppalaista yhteiskuntaa toteuttamaan oikeudenmukaisia siirtyviä kohti vihreää ja digitaalista taloutta.

1.4 ETSK katsoo, että maltillisen positiivinen finanssipolitiikan viritys on perusteltavissa seuraavilla sisäisillä syillä: Euroopan keskuspankin (EKP) elvyttävän rahapolitiikan päättymisen; huolestuttava investointivaje EU:ssa etenkin julkisten investointien alalla, mikä vaarantaa EU:n taloudellisen ja sosiaalisen tulevaisuuden; hyvin alhaiset tuottavuuden kasvuluvut tämän investointivajeen seurauksena; jatkuva liiallinen vaihtotaseen ylijäämä suurissa euroalueen maissa.

1.5 Eräät euroalueen jäsenvaltiot, joilla on runsaasti ylijäämää, eivät tee investointeja, vaan niiden julkisen pääoman nettomuodostus on vuositasolla negatiivista. ETSK katsoo, että näissä maissa on lisättävä investointimenoja, koska se on välttämätöntä paitsi niiden oman myös koko euroalueen ja EU:n talouspolitiikan kannalta.

1.6 ETSK katsoo, että raha- ja talouspolitiikan asianmukaisen yhdistelmän toteuttaminen euroalueen kasvun lisäämiseksi, johon viime vuosina ovat kehottaneet EKP, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD, on perusteltua myös kaupallisen protektionismin ennakoitavissa olevien vaikutusten sekä maailmanlaajusten geopolitiittisten riskien aiheuttamien vakautta horjuttavien tekijöiden vuoksi.

⁽¹⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Suositus – Neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta” (EUVL C 197, 8.6.2018, s.33).

1.7 Lisäksi on sosiaalisia ja poliittisia syitä vaatia tehokkaampia julkisen talouden sopeutustoimia: EU:n ja jäsenvaltioiden on sitouduttava vahvemmin köyhyyden ja eriarvoisuuden torjumiseen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisäämiseen erityisesti antamalla riittävästi rahoitusta Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoon. ETSK katsoo, että elleivät EU ja jäsenvaltiot toimi näin, poliittiset kriisit pahenevat ja nationalistiset ja EU:n vastaiset suuntaukset vahvistuvat, mikä vaarantaa koko EU:n olemassaolon.

1.8 Jos palkkojen nostamista koskevaa suositusta noudatetaan tarkasti, se vaikuttaisi vain muutaman maan tilanteeseen. ETSK katsoo, että yksikkötyökustannusten kasvun hillitseminen ei saisi perustua palkkojen alentamiseen tai jäädyttämiseen vaan investoinnin ja innovoinnin lisäämisestä sekä työntekijöiden koulutuksen parantamisesta syntyvään tuottavuuden kasvuun. Palkkataso on joka tapauksessa määritettävä työmarkkinaosapuolten kesken työehtosopimusneuvotteluissa. Talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjauksessa olisi esitettävä lainsäädäntömuutoksia, joilla näitä neuvotteluja vahvistetaan jäsenvaltioissa, joissa kriisi on heikentänyt niitä, ja käynnistetään uudelleen jäsenvaltioissa, joissa niitä ei käydä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 28 artiklasta huolimatta. Lisäksi on toteutettava lisätoimenpiteitä kaikista pienimpien palkkojen korottamiseksi.

1.9 Laadukkaiden työpaikkojen luomisen on oltava yksi talouspolitiikan ensisijaisista tavoitteista. ETSK katsoo, että myös epävarmojen työsuhteiden (tilapäistyön suuri määrä ja matalat palkat) vähentämisen tulee sisältyä eurooppalaiseen ohjaukseseen liittyviin ensisijaisiin suosituksiin. Tällaisesta epävarmuudesta joutuvat kärsimään erityisesti nuoret.

1.10 On edistettävä suotuisien olosuhteiden luomista yritysten investointi- ja innovointitoiminnalle etenkin, jotta voidaan vastata taloudellisen toiminnan digitalisointiin liittyviin haasteisiin.

1.11 Myös yritysten rahoituksen saannin helpottamisen on kuuluttava talouspolitiikan ensisijaisiin tavoitteisiin. ETSK muistuttaa, että pankkiunionilla ja pääomamarkkinaunionilla on tärkeä merkitys taloudellisen toiminnan rahoittamiselle, ja ilmaisee huolensa pankkiunionin toteuttamiseen liittyvistä viivästyksistä ja esteistä, kuten luototappioiden määrästä eräissä jäsenvaltioissa.

1.12 ETSK katsoo, että eurooppalaisten viranomaisten olisi sitouduttava torjumaan tehokkaasti julkisten varojen väärinkäyttöä, veropetoksia, aggressiivista verosuunnittelua, rahanpesua, veroparatiiseja ja jäsenvaltioiden välistä epäoikeudenmukaista verokilpailua. Kysymys ei ole vain politiikan etiikasta ja lakien noudattamisesta, vaan tämä vaikuttaa myös julkisen talouden vakauteen.

2. Neuvoston ja komission suuntaviivat

2.1 Toisin kuin vuonna 2017 neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta⁽²⁾ (23. tammikuuta 2018) ei juurikaan poikkea komission ehdotuksesta⁽³⁾ (22. marraskuuta 2017). Neuvosto kannattaa pitkälti neutraalia finanssipolitiikan viritystä vuonna 2018 ja lisää, että talouden kohenemista olisi hyödynnettävä finanssipoliittisten puskureiden luomiseen.

2.2 Muiden suositusten osalta neuvosto ja komissio ovat samaa mieltä siitä, että jäsenvaltioiden olisi priorisoitava uudistuksia, joilla lisätään tuottavuutta ja kasvupotentiaalia, parannetaan liiketoimintaympäristöä ja edistetään innovointia, investointia sekä laadukkaiden työpaikkojen luomista ja eriarvoisuuden vähentämistä. Jäsenvaltioiden, joilla on suuri vaihtotaseen ylijäämä, olisi tuettava palkkojen nousua, ja niiden, joilla on vaihtotaseen alijäämä tai paljon ulkomaanvelkaa, olisi hillittävä yksikkötyökustannusten kasvua. Niin ikään kehoitetaan jatkamaan työtä pankkiunionin toteuttamiseksi. Maakohtaisissa suosituksissa vuodeksi 2018 korostetaan EU:n hyvää taloudellista tilannetta, jota komission mukaan olisi hyödynnettävä viime vuosina aikaansaatuun rakennemuutosten vahvistamiseen ja makrotalouden epätasapainon korjaamisen loppuun saattamiseen valtaosassa jäsenvaltioita.

2.3 Maakohtaisissa suosituksissa käsitellään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria, työpaikkojen laadun ja työehtosopimusneuvottelujen laadun parantamista sekä sosiaalista vuoropuhelua ja palkkojen nostamista. Aiheina ovat niin ikään julkishallinnon uudistaminen, korruption vastaiset toimenpiteet mukaan luettuina, liiketoimintaympäristön uudistaminen sekä näiden sektoreiden välisten suhteiden ja yritysten rahoituksen parantaminen. Suosituksissa kannatetaan neutraalia finanssipolitiikan viritystä ja suositellaan eläke- ja terveydenhoitojärjestelmien uudistamista väestön ikääntymisen huomioon ottamiseksi.

⁽²⁾ Neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta

⁽³⁾ Ks. COM(2017) 770 final

3. Yleistä ja erityistä

Taluspoliittinen strategia ja talous- ja rahaliiton uudistus

3.1 ETSK muistuttaa, että tarvitaan yleistä taluspoliittista strategiaa, jossa otetaan huomioon kansainväliset sopimukset, ympäristön kestävyyttä koskevat tavoitteet, energiariippuvuuden vähentäminen, digitaalinen vallankumous ja muut globaalit haasteet. ETSK arvostaa komission aloitteita näillä aloilla, mutta – kuten lausunnossa *talous- ja rahaliittoa koskevasta paketista* ⁽⁴⁾ todetaan – katsoo, ettei ole olemassa sellaista EU-tason taloudellista strategiaa, joka kattaisi ne, eikä myöskään riittäviä resursseja niiden rahoittamiseksi.

3.2 ETSK on huolissaan siitä, että poliittisen johtajuuden puuttuminen, päätöslauselmien hyväksymisessä esiintyvät viivästyksset ja monien euroalueen hallitusten heikko sitoutuminen heikentävät talous- ja rahaliiton uudistusta. Tämä lisää sitä riskiä, että EU ei ole valmistautunut seuraavaan taantumahan.

3.3 Kestävää kehitystä edistävän taluspolitiikan perustana on oltava sekä investoinneille suotuisan liiketoimintaympäristön edistäminen ja tuotannon kasvattaminen että sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen etenkin sellaisin keinoin, joilla pyritään poistamaan köyhyyttä ja vähentämään yhteiskunnallista eriarvoisuutta.

3.4 ETSK pyytää komissiota varmistamaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon ja noudattamaan suosituksia, jotka komitea esittää lausunnossaan pilarin rahoituksesta ⁽⁵⁾. Komitea pitää valitettavana, ettei neuvoston suosituksissa eikä vuosien 2021–2027 monivuotista rahoituskehystä koskevassa ehdotuksessa esitetä tämän osalta mitään konkreettisia toimenpiteitä. Myös sosiaalipalveluihin ja -tukeen tehtäviä investointeja koskevat korkean tason työryhmän suositukset ⁽⁶⁾ olisi otettava huomioon.

3.5 ETSK katsoo, että vuotuiset suositukset euroalueen taluspolitiikan suuntaviivoiksi olisi esitettävä osana yleistä taluspoliittista strategiaa, jonka viitekehystenä ovat Agenda 2030 -toimintaohjelma, kestävän kehityksen tavoitteet ja Pariisin ilmastopöytäkirjan täytäntöönpano. Taluspolitiikalla on edistettävä sellaisen kestäväpohjaisen eurooppalaisen talousmallin rakentamista, jolla vähennetään energiariippuvuutta puhtaan ja uusiutuvan energian käytön avulla ja jossa otetaan huomioon digitaalisen vallankumouksen seuraukset varmistaen työntekijöiden kannalta oikeudenmukaiset siirtymät.

Neuvoston suositus: syitä maltillisen positiiviseen finanssipolitiikan viritykseen

3.6 ETSK vahvistaa lausunnossaan aiheesta ”Suositus – Neuvoston suositus euroalueen taluspolitiikasta” ⁽⁷⁾ esittämänsä päätelmät, joissa se toteaa kannattavansa komission suositusehdotuksen tavoitteita ja suurta osaa siihen sisältyvistä ehdotuksista mutta olevansa eri mieltä komission suosituksesta pitkälti neutraalista finanssipolitiikan virityksestä euroalueella. ETSK toistaa kehotuksensa asettaa tavoitteeksi koko euroalueen positiivinen finanssipolitiikan viritys, jonka ensisijaisina lähtökohtina ovat finanssipoliittinen elvytys niissä maissa, joiden maksutase on ylijäämäinen, sekä pitkällä aikavälillä kestäväpohjaiset velkatasot.

3.7 ETSK katsoo, että tällainen lähestymistapa auttaa selviytymään eräissä jäsenvaltioissa sovellettujen pitkittyneiden ja liiallisten konsolidointitoimenpiteiden jälkeensä jättämistä kielteisistä vaikutuksista. Jäsenvaltioissa, joiden vaihtotase on ylijäämäinen, olisi toteutettava toimenpiteitä, joilla edistetään investointeja ja kestäväpohjaisia sosiaalimenoja ja tuetaan sisäistä kysyntää ja kasvupotentiaalia ja jotka siten auttavat palauttamaan tasapainon.

3.8 ETSK panee merkille, että talousunionin kapea-alaisuus täysimittaiseen rahaliittoon verrattuna rajoittaa mielekkään finanssipolitiikan harjoittamista EU:n tasolla, sillä talousunioni perustuu lähinnä sen muodostamien jäsenvaltioiden taluspolitiikkojen koordinointiin. Komitea kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että komissio ja neuvosto eivät olet tähän päivään mennessä juurikaan kiinnittäneet huomiota taluspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson epäsymmetrisyyteen, sillä ohjausjaksossa keskitytään ainoastaan varmistamaan, että alijäämäisissä jäsenvaltioissa ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin. Komission ja neuvoston olisi ehdotettava toimenpiteitä, joilla estetään sekä kohtuuton alijäämä että ylijäämä.

⁽⁴⁾ EUVL C 262, 25.7.2018, s. 28

⁽⁵⁾ EUVL C 262, 25.7.2018, s. 1

⁽⁶⁾ *Investing in Social Care & Support. A European Imperative*, marraskuu 2017.

⁽⁷⁾ EUVL C 197, 25.7.2018, s. 33

Euroalueen investointivaje

3.9 Myös euroalueen investointivaje on syy kyseenalaistaa neutraali finanssipolitiikan viritys euroalueella. Investoinneissa ei ole saavutettu kriisiä edeltävää tasoa. Vuosina 1997–2007 ja 2009–2013 julkisten investointien taso pysytteli käytännössä katsoen jatkuvasti 3,2 prosentissa BKT:sta, kun se vuosina 2017 ja 2018 oli pudonnut 2,6 prosenttiin⁽⁸⁾. Tämä vaje on yksi kielteisimmän taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavista tekijöistä ja vakava haitta EU:n talouden ja yhteiskuntien tulevaisuudelle. Tästä syystä ETSK toistaa pyyntönsä⁽⁹⁾ soveltaa talouteen nk. kultaista sääntöä, toisin sanoen, että investointimenoja ei lasketa mukaan arvioitaessa vakaus- ja kasvusopimuksen alijäämätavoitteen noudattamista, kun otetaan huomioon julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä. ETSK kiinnittää huomiota siihen, että varojen käyttäminen tuottaviin investointeihin voi myös edistää tätä kestävyyttä.

3.10 On korostettava, että investointivajetta esiintyy myös jäsenvaltioissa, joiden olisi osaltaan edistettävä aktiivisempaa EU:n finanssipolitiikkaa. Merkittävänä esimerkkinä voisivat olla Saksan julkiset investoinnit. Vuosina 2013–2017 maan julkisten investointien osuus BKT:sta oli 2,1 prosenttia⁽¹⁰⁾, mikä on yksi pienimmistä osuuksista euroalueella. Samalla ajanjaksolla sen julkisen pääoman nettomuodostus (jossa otetaan huomioon pääomakannan arvonalennus) on ollut negatiivista (-0,08 prosenttia), kuten oli myös vuosina 2003–2007 (-0,11 prosenttia), ja vuosina 2008–2012 nettomuodostus oli vain +0,06 prosenttia. Sillä välin yksityinen nettopääomanmuodostus, joka oli 1990-luvulla 6–8 prosenttia BKT:sta, on vuosien 2008 ja 2017 välillä pudonnut 3,2 prosentista 2,2 prosenttiin BKT:sta. Samaan aikaan Saksa rahoitti investointeja muissa maissa. Sen maksutaseen ylijäämän, joka vuonna 2017 oli 8,0 prosenttia BKT:sta, ennustetaan laskevan 7,9 prosenttiin vuonna 2018 ja 7,6 prosenttiin vuonna 2019. Neuvoston ja komission suositusten on annettava tärkeä viesti ja autettava korjaamaan Saksan alhaista kotimaisten investointien tasoa. Talouspolitiikan uskottavuuden parantuminen sen elinkelpoisuutta ajatellen edistää julkisia ja yksityisiä investointeja myös muissa maissa, joilla on vaihtotaseen ylijäämää⁽¹¹⁾.

3.11 ETSK pyytää, että komissio ja neuvosto asettavat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklan huomioon ottaen euroalueen talouspolitiikan suuntaviivojen ensisijaiseksi tavoitteeksi investointien lisäämisen, kunnes investoinnit saavuttavat kriisiä edeltävän tason. Tässä yhteydessä olisi keskityttävä kestävä kehityksen mallin kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöön liittyvä kestävä kehitys.

Taloukasvu ja sen riskitekijät

3.12 Komission kesällä antaman Euroopan talousennusteen⁽¹²⁾ perusteella kasvu jatkuu, mutta sen vauhti hidastuu hieman seuraavasti: 2,4 prosenttia (2017), 2,1 prosenttia (2018) ja 2,0 prosenttia (2019) euroalueella ja 2,6 prosenttia (2017), 2,3 prosenttia (2018) ja 2,1 prosenttia (2019) EU27:ssä. EU:n ulkopuolella kasvun odotetaan olevan 3,9 prosenttia vuonna 2017, 4,2 prosenttia vuonna 2018 ja 4,1 prosenttia vuonna 2019. Komission tammikuussa 2015 esittämä jouston lisääminen kasvu- ja vakaussopimuksen soveltamiseen⁽¹³⁾ ns. investointilausekkeen ja rakenneuudistuslausekkeen avulla on epäilemättä auttanut saamaan aikaan näitä myönteisiä vaikutuksia. Tämä käy ilmi äskettäisestä tulosten arvioinnista, joka sisältyy vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen jouston uudelleentarkastelusta annettuun komission tiedonantoon⁽¹⁴⁾.

3.13 Elvyttävä rahapolitiikka on päättymässä. Määrällinen keventäminen päättyy joulukuussa, kun EKP lopettaa omaisuuserien ostamisen. Kesästä 2019 alkaen, kun keskipitkän aikavälin inflaationäkymät on arvioitu, viitekorot voivat alkaa nousta. EKP:n johtokunnan puheenjohtaja Mario Draghi on jo vuosien ajan korostanut, että asianmukaisiin rakenneuudistuksiin yhdistetyn finanssipolitiikan olisi tuettava rahapolitiikkaa elpymisen tehostamiseksi ja inflaatiotavoitteiden saavuttamiseksi. Samaa ovat painottaneet myös IMF, OECD ja monet akateemiset piirit. Finanssipolitiikan osalta Euroopan päättäjät eivät ole ottaneet tätä kehotusta huomioon. Nyt kun rahapolitiikka on siirtymässä taka-alalle, on sitäkin tärkeämpää toteuttaa euroalueella aktiivisempaa finanssipolitiikkaa.

⁽⁸⁾ Euroopan talousennuste, kevät 2018. Tilastoliite, s. 165.

⁽⁹⁾ ETSK:n lausunnossa ”Suositus – Neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta” (EUVL C 197, 8.6.2018, s.33) sekä aiemmissa komitean lausunnoissa esitetty pyyntö.

⁽¹⁰⁾ Nämä ja kaikki seuraavat investointeihin liittyvät tiedot on otettu Alexander Rothin ja Gutram Wolffin julkaisusta *Understanding (the lack of) German public investment*, Bruegel Foundation, blogiartikkeli, 6. kesäkuuta 2018.

⁽¹¹⁾ Tällaisia maita ovat euroalueella Alankomaat, Irlanti, Malta ja Slovenia sekä Tanska euroalueen ulkopuolella.

⁽¹²⁾ Euroopan talousennuste, kesä 2018.

⁽¹³⁾ Ks. komission tiedonanto aiheesta ”Vakaussopimuksen sisältyvän jouston mahdollisimman tehokas hyödyntäminen”, COM(2015) 12 final

⁽¹⁴⁾ Ks. COM(2018) 335 final

3.14 On myös muita taloudellisia ja sosiaalisia tekijöitä, sisäpoliittisia epätasapainotiloja sekä taloudellisia riskitekijöitä ja maailmanlaajuisia geopoliittisia epävarmuustekijöitä, joiden johdosta finanssipolitiikkaa olisi käytettävä kasvun vahvistamiseen ja monissa EU:n jäsenvaltioissa edelleen tuntuvien kriisin seurausten korjaamiseen. ETSK:n ehdotus auttaa takaamaan paremmin taloudellisen kestävyuden keskipitkällä aikavälillä ja tasoittamaan liiallisesta ylijäämästä aiheutuvaa epätasapainoa.

3.15 Jotta voidaan voittaa ja torjua poliittinen epävakaus ja ne keskipakoisvoimat, jotka ovat kasvaneet EU:n sisällä kriisistä lähtien ja kyseenalaistaneet koko unionin olemassaolon, tarvitaan vahvoja hankkeita talous- ja rahaliiton ja EU:n uudistamiseksi lisäämällä yhdentymistä ja demokratiaa ja vahvistamalla sosiaalista ulottuvuutta. Kasvua on vahvistettava myös budjetti- ja finanssipolitiikan avulla sellaisen mallin mukaisesti, jolla autetaan vähentämään tulonjakoon liittyvää eriarvoisuutta. Tämä on mahdollista vaarantamatta julkisen talouden kestävyyttä tulevaisuudessa. Lisäksi talous- ja rahaliiton loppuun saattamiseksi on otettava käyttöön strategia, johon osallistuvat kaikki EU:n jäsenvaltiot, lukuun ottamatta niitä, joiden perustuslaki ei sitä salli.

3.16 Maailmanlaajuisen geopoliittisen epävakauden keskittymät, joista osa sijaitsee EU:n läheisyydessä, sekä transatlanttisten suhteiden heikkeneminen kaupan, ympäristön sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan aloilla Yhdysvaltojen nykyaikaisen hallinnon päätösten vuoksi antavat ETSK:lle aihetta korostaa, miten tärkeää on, että EU:lla on vahva talous, joka tukee sen poliittista johtosamaa maailmalla. Monella rintamalla käytävä kauppasota ja sen rinnalla esiin nouseva taloudellinen ja poliittinen nationalismi johtaisivat erittäin riskialttiiseen taloudelliseen ja geopoliittiseen tilanteeseen. EU:n on pyrittävä välttämään tätä tilannetta ja tarvittaessa oltava valmiina kohtamaan se.

3.17 Öljyn ja raaka-aineiden hinnannoususta huolimatta euroalueen inflaation ennustetaan pysyttelevän noin 1,7 prosentissa vuosina 2017–2019 (kesän talousennuste) pohjainflaation (1,1 prosenttia) ollessa kaukana inflaatiota-voitteesta. Komitea katsoo, että nämä ovat uusia syitä olla luopumatta elvyttävästä rahapolitiikasta aikana, jolloin toteutetaan neutraalia finanssipolitiikan viritystä, puhumattakaan negatiivisesta virityksestä, jollaista Euroopan finanssipoliittinen komitea esittää vuodelle 2019⁽¹⁵⁾.

Palkat, työllisyys ja työehtosopimusneuvottelut

3.18 Palkkojen keskimääräinen reaalikasvu oli vuonna 2017 noin 0,2 prosenttia edellisvuoteen nähden euroalueen 19 maassa. Seitsemässä maassa kasvu oli negatiivinen. Ennusteen mukaan vuonna 2018 kasvu on 0,9 prosenttia ja vuonna 2019 0,3 prosenttia⁽¹⁶⁾. Reaalisten yksikkötyökustannusten ennustetaan pienentyvän euroalueella kyseisten kolmen vuoden aikana seuraavasti: -0,3 prosenttia, -0,1 prosenttia ja -0,6 prosenttia. Sen sijaan reaalisen työntekijäkohtaisen tuottavuuden kasvuaste, joka vuonna 2017 oli 0,8 prosenttia, nousee yhteen prosenttiin sekä vuonna 2018 että vuonna 2019⁽¹⁷⁾.

3.19 Vuonna 2017 euroalueen työttömyys oli 9,1 prosenttia, mikä on edelleen suurempi kuin ennen kriisiä, jolloin se oli 8,4 prosenttia (2004–2008). Erot jäsenvaltioiden välillä ovat erittäin suuret, sillä vuonna 2017 työttömyysaste vaihteli Saksan 3,8 prosentista Kreikan 21,5 prosenttiin. Nuorisotyöttömyysaste on edelleen erittäin korkea, yli 15 prosenttia, ja vaihtelee suuresti. Äärimmäisen paljon nuorisotyöttömyyttä on Kreikassa (43,2 prosenttia), Espanjassa (35,0 prosenttia) ja Italiassa (32,5 prosenttia). Määräaikaisten työsuhteiden osuus jatkaa kasvuaan: vuonna 2017 niiden osuus oli keskimäärin 12,2 prosenttia, kun vuonna 2012 se oli 11,5 prosenttia. Myös osa-aikatyön osuus kasvaa: 19,4 prosenttia vuonna 2017, kun vuonna 2007 se oli 17,5 prosenttia⁽¹⁸⁾.

3.20 Talouden elpymisestä huolimatta monissa maissa on olemassa kuilu vanhojen ja uusien työpaikkojen välillä, sillä uudet työpaikat ovat epävarmempia ja huonommin palkattuja kuin vanhat työpaikat. Tämä kuilu on myös sukupolvien välinen: siitä kärsivät eniten nuoret. Se vaikuttaa myös moniin digitaalisen talouden työntekijöihin, joiden työ on riippuvaista digitaalisista alustoista. Neuvoston ja eurooppalaisen ohjausjakson suosituksissa on ilmaistu huolta työpaikkojen laadun parantamisesta. ETSK kehottaa laatimaan konkreettisia suunnitelmia ja toimenpiteitä tämän tavoitteen asettamiseksi etusijalle. On tärkeää, että työmarkkinaosapuolet osallistuvat tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseen sosiaalisen vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen välityksellä. Lisäksi on välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin, jotka mahdollistavat alimpien palkkojen merkittävän nostamisen. On myös edistettävä kansalaisyhteiskunnan järjestöjen osallistumista työntekijöiden sosiaalisten olosuhteiden ja elinolojen parantamiseen.

3.21 Jos palkkojen nostamista koskevaa neuvoston suositusta noudatetaan tarkasti, se vaikuttaisi vain muutaman maan tilanteeseen ja saattaisi aiheuttaa niiden välillä lisää eroavuuksia ja pahentaa eriarvoisuutta. ETSK katsoo, että investointeja ja innovointia lisäämällä ja työntekijöiden koulutusta parantamalla aikaansaadun tuottavuuden lisääntymisen olisi

⁽¹⁵⁾ Euroopan finanssipoliittinen komitea, *Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2019*, 18. kesäkuuta 2018.

⁽¹⁶⁾ Euroopan talousennuste, kevät 2018. Tilastoliite, s. 172.

⁽¹⁷⁾ Ks. edellä, s. 172–174, ja Eurostat.

⁽¹⁸⁾ Ks. edellä, s. 171, ja Eurostat.

parannettava eniten jälkeen jääneiden eurooppalaisten talouksien kilpailukykyä eikä johdettava sisäisiin devalvointeihin, joilla on lisäksi haitallisia sosiaalisia seurauksia. Palkkojen nostaminen edistää myös sisäisen kysynnän kasvua ja parantaa budjettitasapainoa verotulojen lisääntymisen myötä.

3.22 Palkkataso on joka tapauksessa määritettävä työmarkkinaosapuolten kesken työehtosopimusneuvotteluissa. Tietyissä jäsenvaltioissa tätä voidaan edistää myös lainsäädännön avulla ainakin vähimmäispalkkojen osalta. Eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa olisi kannustettava jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan työmarkkinaosapuolten riippumattomuuteen ja sosiaaliseen vuoropuheluun perustuvia työehtosopimusneuvotteluja etenkin niissä jäsenvaltioissa, joissa kriisinhallintatoimet ovat heikentäneet näitä neuvotteluja tai joissa tätä oikeutta ei tällä hetkellä ole Euroopan unionin perusoikeuskirjan 28 artiklasta huolimatta.

Tuottavuus, liiketoimintaympäristö ja yksityisten investointien rahoittaminen

3.23 ETSK on huolissaan siitä, että tuottavuuden kasvu on hidastunut EU:ssa viime vuosikymmeninä. Hiljattain julkaistun OECD:n tutkimuksen ⁽¹⁹⁾ mukaan keskimääräinen tuottavuuden kasvu työtuntia kohti oli EU:ssa 0,6 prosenttia vuosina 2007–2016 (vuosina 1990–2000 kasvu oli 2,2 prosenttia, minkä jälkeen se hidastui jatkuvasti). Kasvuaste oli OECD:n 0,8 prosentin keskiarvoa alhaisempi ja selvästi pienempi kuin OECD:n ulkopuolisissa maissa, joissa se oli 5,0 prosenttia samalla ajanjaksolla. Tutkimuksen esittelyn yhteydessä ⁽²⁰⁾ OECD:n pääsihteeri Ángel Gurría totesi, että tuottavuuden kasvu edellyttää paitsi hyvää sääntelyä ja hallintoa myös tutkimukseen, kehitykseen ja innovointiin sekä ammatilliseen koulutukseen tehtävien pääomainvestointien lisäämistä. ETSK on tästä täysin samaa mieltä.

3.24 Samassa tutkimuksessa OECD korostaa, että EU:n talousarvio on suppea ja että sen osuus EU:n bruttokansantulosta on pienentynyt vuodesta 1993 lähtien ⁽²¹⁾. ETSK on erittäin huolissaan tiedosta, että sama suuntaus jatkuu, mikäli vuoden 2020 jälkeinen monivuotinen rahoituskehys hyväksytään komission ehdotuksen mukaisesti. Se vaikeuttaa toimintaa ylöspäin suuntautuvan taloudellisen ja sosiaalisen lähentymisen saavuttamiseksi jäsenvaltioiden välillä. Kuten komitea toteaa lausunnossa aiheesta ”Pohdinta-asiakirja talous- ja rahaliiton syventämisestä” ⁽²²⁾, se, että talous- ja rahaliiton viimeistelemisestä ei ole vielä päästy sopuun Euroopan tulevaisuutta käsittelevien pohdinta-asiakirjojen suuntaviivojen mukaisesti, vaikuttaa tähän tilanteeseen kielteisesti.

3.25 Komitea kannattaa neuvoston suositusta tuottavuuden lisäämisestä ja tutkimukseen, kehitykseen ja innovointiin tehtävien investointien roolista siinä yhteydessä sekä maakohtaisia suosituksia, joissa viitataan julkishallinnon ja liiketoimintaympäristön laadun parantamiseen.

3.26 Kasvun edistämiseksi on tuettava yritysten investointeja. ETSK korostaa jälleen, miten tärkeää on pääomamarkkinaunionin riipeä toteuttaminen ja pankkiunionin perustamisprosessin loppuun saattaminen. Komitea on huolissaan pankkiunionin perustamiseen liittyvistä viivästyksistä – sillä yhteistä suojamekanismia Euroopan vakausmekanismiin pohjalta ei yhteiselle kriisinhallintarahastolle ole vielä laadittu – sekä eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän perustamisessa kohdatuista esteistä, jotka ovat suurempia kuin ne perustellut pelot, joita järjestämättömien lainojen suuri määrä eräissä maissa voi aiheuttaa ⁽²³⁾.

Verorikosten torjunta ja oikeudenmukaisen verotuksen edistäminen

3.27 On erittäin vaikeaa taata julkisen talouden kestävyys ja toteuttaa vahvaa sosiaali- ja investointipolitiikkaa niin kauan kuin nykyinen veropetosten ja veronkierron, veroparatiisien suorittaman rahanpesun ja EU:n jäsenvaltioiden välisen epäreilun verokilpailun määrä pysyy ennallaan. IMF:n Finance & Development -julkaisussa julkaistussa merkittävässä artikkelissa ⁽²⁴⁾ osoitetaan, että noin 40 prosenttia maailman suorista ulkomaisista investoinneista eli noin 12 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria on haamusijoituksia, toisin sanoen ne ovat sijoituksia, jotka kulkevat tyhjiin yrityskuorien kautta ilman todellista toimintaa. Välikäsien tai välittäjäyritysten käyttö ei sinänsä ole veronkiertoa, mutta se varmasti lisää mahdollisuuksia veronkiertoon ja jopa veropetoksiin. Artikkelissa todetaan myös, että 9,8 prosenttia maailman varallisuudesta on veroparatiiseissa.

⁽¹⁹⁾ 2018 OECD Economic Surveys of the Euro Area and the EU, esittely/tiivistelmä, 19. kesäkuuta 2018, s. 21.

⁽²⁰⁾ Bryssel, 19. kesäkuuta 2018, Bruegel Foundation.

⁽²¹⁾ Ks. edellä, OECD, s. 25–30.

⁽²²⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 124

⁽²³⁾ ETSK:n kanta tässä asiassa esitetään komitean lausunnossa aiheesta ”Järjestämättömiä lainoja koskeva paketti” (EUVL C 367, 10.10.2018, s. 43).

⁽²⁴⁾ *Piercing The Veil: Some \$12 Trillion Worldwide Is Just Phantom Corporate Investment*, J. Damgaard, T. Elkjaer ja N. Jahannesen, Finance&Development, 10. kesäkuuta 2018.

3.28 ETSK toteaa toistamiseen, että on sovellettava kiireellisesti tehokkaita lisätoimenpiteitä julkisten varojen väärinkäytön, verovilpin, rahanpesun, veroparatiisien ja epäoikeudenmukaisen verokilpailun torjumiseksi. Ensimmäiseksi olisi pantava täytäntöön viides rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva direktiivi⁽²⁵⁾ ja laadittava yksi ainoa johdonmukainen ja luotettava luettelo veroparatiiseista, joihin on sovellettava asianmukaisia seuraamuksia.

3.29 On myös toteutettava tehokkaita toimenpiteitä monikansallisten yritysten erityisesti digitaalitalouden alalla harjoittamaa aggressiivista verosuunnittelua vastaan. Tässä tärkeässä taistelussa on osattava yhdistää maailmanlaajuisen toimenpiteiden tarjoama sysäys sellaisiin toimenpiteisiin, joita voidaan soveltaa EU:ssa. Samalla on pyrittävä vähitellen yhdenmukaistamaan verotusta euroalueella ja EU:ssa.

Bryssel 17. lokakuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER*

⁽²⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2018/843 (EUVL L 156, 19.6.2018, s. 43).